BY & FOLK

PÅL ENGESÆTER, folk@bt.no

DAGENS NAVN

I dag er det **Henning** og **Henny** som har navnedag. Henning er et tysk navn, fra Hans (Johannes) og Henrik, mens Henny enten er en kortform av Henrikke eller en engelsk kortform av Henriette. Dette franske navnet er en diminutiv av Henri (Henrik), oppstått av det gammeltyske hjem (hjem) og rihi (mektig).

NTB

JUBILANTER

80

Astrid Bergsvåg, Stord
Erna Oline Simonsen Lillefosse, 5118 Ulset

70

Geir Arne Bangstad, Ytre Arna
Asbjørn A. Eggum, Dalsøyra
Karin Gerhardsen, Hauglandshella
Tryggve Greve, Mjølkeråen
John Melvin Halvorson, Luster
Kåre Hauge, Stord
Kåre Magne Kleppe, Uggdal
Britt Karin S. Løvaas, Hordvik
Wenche Karin Salsnes, Isdalstø
Randi Skarstein, Loddefjord

60

Hanne Kristine Holtan Bakke, 5141 Fyllingsdalen
May K. Birkeland, Hjellestad
Inger Mary Bogevåg, Nesttun
Oddvar Hansen, Kleppestø
Guttorm L. Jenssen, Bergen
Anne Kjos, 6869 Hafslo
Ole Langeland, 5694 Onarheim
Erling Røyrvik, 5417 Stord
Arvid Samuelsson, 5357 Fjell
Svein Sandvik, 5961 Brekke
Laila Thy, 5745 Aurland
Gullbjørg Tufte, 6995 Kyrkjebø
Oddmund Tveit, Øvre Eidfjord
Michiel Westhof, 5034 Bergen
Asbjørn Økland, Mathopen

50

Letebrhan W Ambaye, 5700 Voss
Helge Bringeland, Flaktveit
Paul Henry Fabi, Søreidgrend
Anne-Helene G. Fagerli, 6884 Øvre Årdal
Siv S. Haugen, Breistein
Henning Heiberg-Andersen, 5036 Bergen
Inge Hole, Vossestrand
Erik Johannesen, Laksevåg
Per K. Johansen, Søreidgrend
Maureen Kjellevold, Storebø
Are Lundestad, Tertnes
Wioletta Macuba, 5310 Hauglandshella
Juan C. M. Marquez, Stord
Vigdis M. Midtun, Rådal
Svein Erik Moi, Olsvik
Per Jarle Røyrvik, Kleppestø
Tone Merethe Raad, Kleppestø
Anne Saghaug, Husnes
Kenneth Selstad, Morvik
Helga J. F. Simonsen, Sæbøvik
Harald Skjerping, 5281 Valestrandsfossen
Sissel K. L. Sundby, Sletta
Mette Kyed Thorson, Lindås
Hilmar Bjarte Tveit, 5104 Eidsvåg i Åsane
Randi Charlotte Hauge Veivåg, 5310 Hauglandshella

FØDSELSDAGER

Den franske sangeren Charles Aznavour fyller i dag 94 år, tidl. TV-kommentator Britt Holm 74 år, professor Jørgen Randers 73 år, tidl. bydelsdirektør Tove Heggen Larsen og regissør Knut W. Jorfald fyller begge 70 år, journalist og statsviter Tom Berntzen 68 år, maler og grafiker Thor Erdahl 67 år, artist Anne Grete Preus, skuespiller **Hege Schøyen** (bildet) og skuespiller Gary Sweet blir alle 61 år, tidl. generalsekretær Inge Andersen 54 år, advokat Jarl Borgvin Dørre 50 år, tidl. konsernsjef Yngve Myhre 49 år, modell Naomi Campbell 48 år.

NTB

DAGENS GULLKORN

Det kunne være interessant å vite i hvor høy grad menneskene ville være i stand til å bevare sin respektive rang hvis man tok fra dem klærne.

HENRY DAVID THOREAU, AMERIKANSK FORFATTER

PS

Redning av gamle skatter

BJØRN ERIK LARSEN
bjorn.larsen@bt.no

DET ER FLERE MÅTER å dele inn mennesker på, og en av dem er om du kaster eller samler på ting. Min bedre halvdel liker å ha det ryddig, og er flink til å kaste. Jeg liker også at det er ryddig, men er vesentlig dårligere til å kaste.

Det kan også være en god ting. Det er for eksempel veldig bra å ha en kasse med gamle strømoverganger liggende i boden, når du skal forsøke å få liv i det gamle videokameraet fra tidlig 2000-tallet. Mens den telemarkbindingen fra sent på 90-tallet er det kanskje ikke like mye bruk for – noensinne.

PROBLEMET ER AT du ikke alltid vet hva det kommer til å bli bruk for. Nå har faren min ryddeaksjon i barndomshjemmet, og kaster med hard hånd.

Der har alt fra russeklær og barnetegninger til suvenirer og gamle bilder gått med i dragsuget. Russeantrekket var det faktisk behov for til en utkledningsfest helt nylig. Min søster har fredet barndommens tegneproduksjon, og ikke minst et digert viktoriansk dukkehus på fire etasjer.

I DAG REDDET jeg flere gode ting fra bosset. Problemet er hvor vi skal gjøre av alle disse funnene. For vi har i alle fall ikke plass til det hjemme. Noe aner meg at jeg må kaste noen av «skattene» hjemme, for å få plass til de «nye» jeg redder fra fader'ns ryddeaksjon.

Ro, ro i Sandviken

VIL HA FLEIRE PÅ SJØ: Aina Christine Matre administrerer ordninga med lånebåtar.

Draumen om ein rotur kjem ikkje nærmare enn han gjer i Sandviken.

KNUT LANGELAND
knut.langeland@bt.no
foto **RUNE SÆVIG**

Ved Kystkultursenteret ligg båtane klare for dei som måtte ønskja seg ein tur på fjorden.

– Eg er overraska over kor få som nyttar tilbodet, seier Egil Sunde, dagleg leiar ved senteret.

– Det er sutlaust, nesten gratis, og det gir både rekreasjon og mosjon. Dessutan kan du få fisk her ute.

Båtar som ventar på folk

I førre veke skreiv BT om planane om fellesnaust rundt omkring i vestlandskommunane. Tanken er at norske tradisjonsbåtar skal gjerast tilgjengelege for folk flest til ein billeg penge, og at roing på den måten skal få sin renessanse.

I Sandviken finst dette tilbodet allereie. Her ligg båtane side om side og berre ventar på folk. Folk flest.

– Vi har fleire båtar enn vi har folk, spissformulerer Sunde. Han viser rundt på kaiområdet ved Sandviksbodene, der Kystkultursenteret og Fiskerimuseet er samlokalisert. Ein staseleg Oselvar med blåmåla keiper og ripe er allereie sjøsett og så godt som ferdig trutna. På land ligg fleire Oselvarar, eit par Strandebarmarar og to Nordlandsbåtar. Fire kajakkar og ein kano kan også lånast. I tillegg til eit par motorbåtar.

Sjeldan kø

Dette er båtar som alle inngår i Bergen båtdelering. Sjeldan eller aldri er det kø av brukarar. Sunde, og Aina Christine Matre, som administrerer ordninga, skulle gjerne sett at det var nettopp det.

For å få tilgang til båtane må ein vera medlem i Sandviken Kystlag, som er ein del av Forbundet Kysten. Medlemskapen kostar 400 kroner årleg, halvparten for studentar. For 200 kroner ekstra er ein med i båtdeleringen og har tilgang til båt året rundt. Nokre av båtane er eigde av Fiskerimuseet, men Kystlaget disponerer alle saman. Kystlagets medlemmer, for tida 80 personar, tek seg av vedlikehald og stell av båtane, på dugnad.

Kystlagskveldar for alle

– Men vi treng rekruttera nye medlemmer, og vi ser at det for mange er ein terskel å stiga over.

FOLK: BT bringer gjerne minneord, jubilantomtaler og lignende. Tekstlengden bør ikke overstige 2000 tegn.
KONTAKT: E-post: folk@bt.no eller telefon 5609 5500.

RUNDE DAGER: Dersom du har rund dag, 50 år eller eldre i denne eller neste måned, og ikke ønsker navnet ditt på listen, kan du reservere deg på: www.bt.no/jubilant senest fire virkedager før.

På tofta framom sit sonen hennar på fem, Håkon Tveita-Matre.

Difor ønskjer vi interesserte velkomne til kystlagskveldar kvar onsdag i tida framover. Så kan dei få ein smak og vera med oss på fellesturar. Heilt gratis, seier Aina Christine Matre, som jobbar halvt for Fiskerimuseet og halvt for Kystkultursenteret.

Ho manøvrerer Oselvaren stødig ein runde over Sandviksflaket. Byfjorden ligg som ein spegel dagen etter nasjonaldagen. Båtsesongen er i ferd med å ta av. Matre og Sunde håpar at interessa for dei norske tradisjonsbåtane skal gjera det same.

– Ikkje minst ønskjer vi å så eit frø i dei oppveksande generasjonane. Altfor mykje av roinga føregår i dag på treningssenter. Vi vil at barn skal få høve til å oppleva gleda av å vera på sjøen, aller helst i ein farkost som ikkje bråkar. Her er det lett for folk å koma til. Alle lånebåtane skal få plass ved den same flytebryggja, seier Matre.

Trivnad i fjøresteinane

Ikkje alle båtane i båtdeleringen er sjøsette enno. På land står Sidsel Nysæther og oljar ein strandebarmar. Ho vart råka av slag for ei tid tilbake. Så fann ho ut at ho ville ut og verka heller enn å sitja gjerandslaus heime i stova i Ladegårdsgaten.

– Eg brukte å gå på tur, og her nede hamna eg kvar gong. Ein dag spurte eg om eg kunne hjelpa med noko, og det kunne eg. I eit år no har eg halde på med båtane. Det er veldig kjekt. Eg trivest godt i dette miljøet, seier Nysæther.

Rett som det er tek ho seg ein rotur. Forbi Kristiansholm og Måseskjæret og Svineryggen og Møllegrunnen, og fram mot Nyhavn og Hegreneset.

– Eg likar båtar, eg likar sjø. Eg trivest her i fjøresteinane, seier Sidsel Nysæther og håpar at fleire vil la seg bita av den same basillen.

FAKTA

Båtdeleringen

- For å få tilgang til båtane i båtdeleringen, må du vera medlem i Sandviken Kystlag. Det kostar 400 kroner, halvparten for studentar. I tillegg må du betale 200 kroner for å bli med i ringen.
- Dei som berre vil prøva tilbodet, kan kvar onsdag klokka 18.00 ta del i kystlagskveldane som Kystlaget arrangerer. Heilt gratis.

SESONGDEBUT: Aina Christine Matre og sonen Håkon Tveita-Matre gjer klar for sesongens første rotur.

DOKTORGRAD

Kadmium i taskekrabbe – Noe nytt fra nord? **Martin Wiech** disputerer 23.05 for ph.d.-graden ved UiB med avhandlingen Cadmium in Brown Crab Cancer pagurus in Norwegian Waters.

Det har allerede vært kjent en stund, at taskerabbene i Nord-Norge fra Salten og nordover viser høye verdier av tungmetallet kadmium. Derfor kom Mattilsynet i 2013 med en advarsel mot å spise taskekrabbe fangstet i dette området. Som konsekvens måtte krabbefiskeriet nedlegges, med betydelige økonomiske tap.

I doktorgradsarbeidet har Martin Wiech prøvd å finne ut mer om faktorer som påvirker kadmiumnivået i krabbe og om noen av disse kan forklare den store forskjellen mellom Sør- og Nord-Norge.

Resultatene bekrefter den store forskjellen mellom nivåene i sør og nord og tyder ikke på at menneskelig forurensning er grunnen til det. Funnene gir grunnlag for to mulige forklaringer knyttet til krabbens biologi: En korrelasjon mellom kadmiuminnhold og størrelse i sammenheng med en lavere skallskiftefrekvens for krabber i nord tyder på, at krabbene vokser saktere der og derfor har hatt mer tid til å ta opp kadmium.

Funn indikerte også at taskekrabben i nord har et annet vandringsmønster gjennom året og dermed muligens kan komme i kontakt med andre byttedyr med høyere nivåer av kadmium.

Forklaringen blir styrket av et laboratorieforsøk som viste at kadmium som vi finner i krabbene hovedsakelig kommer fra føden og ikke fra sjøvannet. Det viste seg at det er vanskelig å unngå fangst av krabber med høyt kadmiuminnhold i nord, men at klokjøttet trygt kan spises fra krabber fangstet langs hele kysten.

Martin Wiech (f. 1985) er fra Sør-Tyskland. Han har tverrfaglig mastergrad i bærekraftig utvikling fra Universitet i Basel.

Disputasen finner sted 23.05 kl. 10.15, Sildetønnen, Nordnesbodene 4.

JUBILANT 100 ÅR

Lektor, cand. philol. **Ragnar Sande**, Oreteigen, Gloppen omsorgssenter, Grandavegen 9, 6823 Sandane, fyller 100 år i dag.

Ragnar Sande er født i Sandane i Nordfjord. Han gifta seg med Emily Marie, f. Myklebust, i 1944, og dei fekk tre barn.

Han er utdanna lærar i Oslo og cand.phil. ved UiO, vart realskulestyrar i Henningsvær i 1944, og hadde dei neste ti åra styrar-/skulestyrarstillingar ved henholdsvis realskulen, lærlingskulen og ungdomsskulen i Sykkylven.

Etter eit år som redaktør i Sykkylvsbladet vart han rektor ved Firda gymnas/vgs. i 1956, seinare studieinspektør same stad 1976–86.

Ragnar Sande har vore skulestyreformann og var formann i byggjenemnda under bygginga av Firdahallen, aulabygget og lærarromsfløya ved Firda gymnas og bygginga av Sandane ungdomsskule.

Jubilanten er ein dyktig bygningsmann, har vore ivrig songar og tekstforfattar til eit 20-tals melodiar for kor. Han er heidersmedlem i Austrheim mannskor, der han har vore medlem gjennom 62 år.

Han vart heidra med konserten «Teksten var av Ragnar Sande» i Kultursalen på Sandane i 2015. Han er og heidra av Lions Club, der han i mange år var aktiv i humanitært arbeid.

Jubilanten har vore ivrig hobbyfiskar i lakseelv og fjellvatn gjennom store delar av livet.

NTB

HAVNEN

JEKTEVIKSTERMINALEN: Danskebåten fra Hirtshals kl. 12.30, retur kl. 13.30.
HURTIGRUTEKAIEN: «Richard With» fra Kirkenes kl. 14.20, retur kl. 22.30.
BRADBENKEN: «Lady M II» fra kysten kl. 12.00, retur 27.5 kl. 12.00.
NØSTEKAIEN: «Vision of the Fjords» fra kysten kl. 18.00, retur 24.5 kl. 12.00.
Cruiseanløp:
JEKTEVIKSTERMINALEN: «Celebrity Eclipse» (121.878 brt) fra Dublin kl. 13.00, til Skjolden kl. 20.00.
SKOLTEN: «Zenith» (47.413 brt) fra Stavanger kl. 09.00, til Flåm kl. 17.00.
«Deutschland» (22.496 brt) fra Geiranger kl. 11.00, til Arendal kl. 19.00.

KILDE: BERGEN OG OMLAND HAVNEVESEN